

PARLAR PER COMUNICAR-NOS (EL LLENGUATGE CONVERSACIONAL)

Marta Gràcia Garcia

*Doctora en Psicologia per la Universitat de Barcelona (UB).
Professora titular del Departament de Cognició,
desenvolupament i psicologia de l'educació de la UB.
Coordinadora del grup de investigació Comunicació, Llengua
Oral i Diversitat (CLOD)*

Els docents han de proveir oportunitats perquè a les classes es parli sobre la llengua, sobre la conversa, sobre la seva potencialitat com a eina fonamental de creixement com a persona per comunicar-se de manera cada cop més efectiva amb els altres, i també com a eina per continuar aprenent en contextos i amb persones diverses.

Els inicis

Els nens aprenen a parlar gràcies a la seva dotació genètica, però sobretot gràcies a les interaccions que estableixen amb les persones que els envolten: la família, educadors a l'escola bressol, mestres, amics, companys... Durant els primers mesos de vida el nen o

la nena ja comença a conversar amb les persones que l'envolten, especialment la persona que en té cura, que solen ser la mare i el pare. Es comunica abans fins i tot de poder parlar, a través de mirades, somriures, expressions facials, gestos amb les mans. Kaye (2001) explica com la mare i el nadó estableixen una sèrie de tornos de conversa, ara l'un ara l'altre, que s'assembla molt al que posteriorment serà una conversa utilitzant paraules. Els adults més propers i també els nens més grans des de molt aviat utilitzen una sèrie d'estratègies que ajuden el nen a comunicar-se i a participar en la conversa de manera activa. Aquestes estratègies consisteixen a fer pauses després de cada intervenció, donar senyals més o menys subtils que li donin a entendre que és el seu torn, repetir el que ha dit millorant una mica la seva forma per tal que s'entengui millor, allargar una mica la frase, entre d'altres. Tot això permet que molt aviat el nen o la nena de dos i tres anys pugui participar en una conversa amb persones properes.

Més endavant, a casa i a l'escola

A mida que el nen va creixent, participa en més activitats dintre i fora de l'escola. A casa aprendrà a participar en converses, a sentir-se segur quan intervé, si se l'incorpora des de molt petit en les converses i si se'l proporciona eines i recursos per tal de progressivament anar aprenent que conversar significa també escoltar, respondre a les intervencions dels altres, utilitzar estratègies de conversa, no ferir la sensibilitat dels altres, argumentar les posicions, ser sensible a les habilitats que tenen els altres. En definitiva, el nen, nena, adolescent o jove aprendrà a conversar en el context familiar en la mesura que se li permeti participar en converses de tipus diferent, sobre temàtiques diferents i amb persones diferents. Si els adults tenen estratègies conversacionals adequades, l'ajudaran a avançar.

En definitiva, el nen, nena, adolescent o jove aprendrà a conversar en el context familiar en la mesura que se li permeti participar en converses de tipus diferent, sobre temàtiques diferents i amb persones diferents. Si els adults tenen estratègies conversacionals adequades, l'ajudaran a avançar.

Quan el nen o la nena comencen el segon cicle d'educació infantil es troben en un context més complex, on poden participar en converses de diferent tipologia. Amb la mestra, amb altres companys, amb grups petits, amb tot el grup classe, etc. Les temàtiques sobre les quals parlen són també diverses: experiències viscudes a casa que volen compartir amb la mestra o el mestre; conflictes que tenen amb companys; experiències compartides fora de l'escola amb algun company o companya que volen compartir amb tot el grup classe; continguts curriculars que estan treballant; contes que els han explicat; pel·lícules que han vist; i un llarg etc.

Aquests alumnes poc a poc hauran d'anar desenvolupant competències per participar activament i eficientment en tota aquesta tipologia de conversa amb diversos objectius, entre els quals destaquem un parell. El primer és millorar la seva competència lingüística i comunicativa en situació de conversa, que els permetrà utilitzar la llengua oral, signada o els SAAC (Sistemes Augmentatius i Alternatius de Comunicació) per expressar funcions comunicatives diverses, com són demanar informació (fer preguntes, demanar aclariments, demanar informació sobre com fer alguna cosa o com resoldre un problema...), donar informació (explicar experiències de tipus divers amb els seus companys, amb la mestra, amb tot el grup classe...), utilitzar fórmules d'interacció social per influir en el comportament dels companys, gestionar de manera progressivament més autònoma la conversa en la qual participen, copsant (els indicadors que assenyalen) el moment de prendre el torn de paraula, argumentar les seves opinions, discrepar de les opinions dels altres, donar la paraula als altres, demanar aclariments i tenir tot un seguit de competències fonamentals per a qualsevol nen o nena, adolescent o jove.

El segon objectiu és desenvolupar la competència conversacional per tal d'aprendre de manera significativa els continguts escolars i per donar-los sentit. A través de la conversa i del diàleg (Mercer, 2010) amb els companys i el docent, els alumnes podran construir nous significats (Coll, 2001) sobre els continguts escolars i els podran donar sentit. Cada

cop queden més enrere les classes on el professor és el que parla, és el centre i l'alumne escolta en silenci (Sánchez-Cano et al., 2009). La conversa i la discussió han de ser el recurs clau que tinguin els alumnes per aprendre, per preguntar, per raonar, per reflexionar, per connectar uns coneixements amb uns altres, unes idees amb les altres, per ser crítics amb el que escolten i llegeixen, per aprendre a argumentar les raons per les quals prenen unes decisions o unes altres, per ajudar els companys, per interpel·lar als qui no prenen la paraula, etc. En altres paraules, per construir coneixements mitjançant la conversa.

A través de la conversa i del diàleg (Mercer, 2010) amb els companys i el docent, els alumnes podran construir nous significats (Coll, 2001) sobre els continguts escolars i els podran donar sentit.

Planificar i avaluar les habilitats de conversa

Per tal que els nens i nenes, adolescents i joves assoleixin les competències conversacionals adequades, s'ha d'apostar per una planificació d'activitats que, a l'hora que els ajudin a millorar-les, els facin conscients d'aquelles competències que ja han desenvolupat i les que encara han d'assolir, així com detectar els avenços que fan els companys en aquest àmbit. Dit d'una altra manera, aquest procés s'ha de completar amb la construcció de recursos per analitzar i avaluar les habilitats de conversa dels altres i les seves pròpies. I quina ha de ser la funció dels docents? D'acord amb el que venim desenvolupant en el text, els docents han de proveir oportunitats perquè a les classes es parli sobre la llengua, sobre la conversa, sobre la seva potencialitat com a eina fonamental de creixement com a persona per comunicar-se de manera cada cop més efectiva amb els altres, i també com a eina per continuar aprenent en contextos i amb persones diverses. De la mateixa manera, el docent haurà de recordar a la classe d'educació infantil, primària i secundària què és el que ja saben respecte a la conversa, a la llengua oral, signada o amb SAAC per comunicar-se, el que ja han après fins al moment, què és el que tenen incorporat i què és el que els cal aprendre.

(...) s'ha d'apostar per una planificació d'activitats que, a l'hora que els ajudin a millorar-les, els facin conscients d'aquelles competències que ja han desenvolupat i les que encara han d'assolir, així com detectar els avenços que fan els companys en aquest àmbit.

Tanmateix, ajudar els seus alumnes a reflexionar sobre com avançar en la competència lingüística i en l'ús de la llengua per aprendre altres continguts i en com avaluar la seva competència és una estratègia de primer ordre. En coherència amb aquest posicionament, al docent també li toca pensar en recursos que permetin la reflexió, avaluació, autoavaluació i co-avaluació de la competència lingüística en situacions reals de conversa, situacions que tinguin sentit per als alumnes, activitats que responguin als seus interessos, necessitats i objectius vitals. És en aquest context on els alumnes podran desenvolupar habilitats de conversa que els siguin útils dins i fora de l'escola, amb intencions diverses, amb persones diferents i amb registres específics.

En coherència amb aquest posicionament, al docent també li toca pensar en recursos que permetin la reflexió, avaluació, autoavaluació i co-avaluació de la competència lingüística en situacions reals de conversa

---

La rotllana o l'assemblea a educació infantil i primers cursos de primària, el fòrum i l'àgora més endavant, les classes en cercle o en forma d'U, el treball en grups cooperatius... són maneres d'organitzar les classes que permeten promoure el desenvolupament de les habilitats de conversa. No només quan és hora de conversar o de parlar sobre què ha passat al pati de l'escola, sinó com a manera d'entendre l'ensenyament i l'aprenentatge de tots els continguts escolars.

Què volem dir quan parlem de planificar? De generar recursos per ajudar els alumnes a desenvolupar aquestes habilitats i avaluar-les? Parlem de crear i utilitzar instruments ja dissenyats amb aquesta finalitat, tipus rúbriques, fulls de registre, formularis *Google*, escales d'observació (Gràcia et al., 2015), aplicacions digitals com l'*EVALOE-SSD* (Gràcia,

2018)... que incloguin indicadors vinculats a totes aquestes habilitats de les quals hem estat parlant. Així com analitzar vídeos de situacions reals de conversa en diferents contextos, de persones, nens o nenes, joves o adults que parlin sobre temes que els interessin, als quals puguin donar sentit, que s'adonin de la potencialitat que té poder defensar amb seguretat una idea, que puguin parlar sobre les conseqüències que té no tenir recursos per contrargumentar, per demanar la paraula, per intervenir. Que s'adonin i parlin sobre com d'important és el bon ús de les estratègies de cortesia, de les estratègies per donar la paraula a algú que no ha intervingut, per referir-se al que han aportat els que han intervingut abans que nosaltres, per sintetitzar el que s'ha dit fins al moment... Poc a poc aquests recursos han de servir també per autoavaluar les pròpies converses, en grup gran i en grup petit, el grau en el qual han permès avançar en les competències conversacionals, el grau en el qual han permès compartir significats o avançar en el coneixement.

Probablement la millor manera de construir aquests instruments que ens permetin planificar, fer el seguiment i avaluar el desenvolupament de les habilitats de conversa enteses de la manera com les hem plantejat en aquest text, sigui fent partícips als alumnes en la seva elaboració, així com a l'equip docent en conjunt. La recerca sobre el tema i les experiències de docents de diversos nivells educatius posen de relleu que aquesta manera d'entendre el llenguatge conversacional per comunicar-nos només és efectiva si és un projecte de centre, on tot l'equip docent està implicat i l'alumnat percep aquesta implicació i continuïtat al llarg dels cursos.

Això suposa que l'equip docent del centre educatiu, sigui escola o institut, ha d'incloure, al seu projecte de centre, elements que facin referència a una manera d'entendre la funció de la conversa, com una metodologia docent que cal incorporar progressivament. No és alguna cosa que s'aconsegueixi d'un dia per l'altre. Cal provar-ho, i observar com els alumnes, quan s'adonen que poden utilitzar el llenguatge conversacional per millorar les interaccions amb els altres, per sentir-se millor i més competents per aprendre nous

continguts de manera crítica, donant-los sentit, s'impliquen en aquestes activitats de reflexió, d'autoavaluació i de progrés.

En resum, aprendre a parlar per comunicar-se i per aprendre en contextos de conversa lingüística suposa entendre l'aula i el centre educatiu com un espai més semblant al context familiar del que sovint ens pensem.

En resum, aprendre a parlar per comunicar-se i per aprendre en contextos de conversa lingüística suposa entendre l'aula i el centre educatiu com un espai més semblant al context familiar del que sovint ens pensem. Si aconseguim que els alumnes i les alumnes entenguin l'aula com un espai on es pot conversar de maneres diverses per millorar les habilitats de conversa i lingüístiques en general, i al mateix temps per aprendre els nous continguts juntament amb els altres i gràcies als altres (docents, companys/es, voluntaris/es, vetlladors/es...), haurem donat un pas important per aconseguir el desenvolupament de totes les seves competències.

Referències

COLL, C. (2001). Constructivismo y educación: la concepción constructivista de la enseñanza y el aprendizaje. A C. Coll, J. Palacios i A. Marchesi (comps.) *Desarrollo Psicológico y Educación, 2. Psicología de la Educación Escolar* (pp. 157-186). Madrid: Alianza.

KAYE, K. (2001). La vida mental y social del bebé. Barcelona: Paidós.

MERCER, N. (2010). The analysis of classroom talk: methods and methodologies. *British Journal of Education Psychology, 80*, 1–12.

GRÀCIA, M. ET AL. (2015). *Valoración de la enseñanza de la lengua oral. Escala EVALOE*. Barcelona: Graó.

GRÀCIA, M. (2018). La EVALOE-SSD como herramienta de autoevaluación y de soporte a la toma de decisiones docentes para convertir las aulas de educación infantil y primaria en entornos comunicativos. En M. T. Signes, C. Carreira Zafra, M. Kazmierczak (eds.), *El rol central de la narración en el contexto educativo* (197-217). Vigo: Editorial Academia del Hispanismo.

SÁNCHEZ-CANO, M. ET AL. (2009). *La conversa en petits grups a l'aula*. Barcelona: Graó.